

Life before divorce

Shiur# 395 | Oct 19th 2022

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צב עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: השב אשת האיש מכל מקום, ודקא אמרת: הגוי גם צדיק תהרוג, הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא! נביא הוא, וכבר לימד; אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו, או על עסקי אשתו שואלין אותו, אשתך היא? אחותך היא? מכאן לבן נח שנהרג, שהיה לו ללמוד ולא למד.

Riddles of the Week

#1

רש"י פרשת חיי שרה פרק כה פסוק ו

נתן אברהם מתנות - פירשו רבותינו שם טומאה מסר להם.

רש"י מסכת סנהדרין דף צא עמוד א

שם טומאה - כשוף ומעשה שדים.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד ב

רבי שמעון אומר: אף על הכישוף.

#2

בראשית רבה פרשת לך לך פרשה מו סימן ה

ר' ישמעאל אומר אברהם כהן גדול היה שנאמר נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם

פרקי דרבי אליעזר פרק ל

לאחר מיתתה של שרה חזר אברהם ולקח את גרושתו, שנאמר ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה.

Rabbi Yisroel Knofler

רמ"א אבן העזר הלכות כתובות סימן סט סעיף ז

אמרו רז"ל: אין לך כשרה בנשים אלא אשה שעושה רצון בעלה (הגהות מיימוני פט"ו בשם תנא דבי אליהו).

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד א

ואמר רבי אלעזר, מאי דכתיב: אעשה לו עזר כנגדו? זכה - עוזרתו, לא זכה - כנגדו.

המקנה מסכת קידושין דף ל עמוד ב

אך נראה לענ"ד דאין תירוץ זה מספיק דהא אמר לקמן הטעם משום דהוא ואמו חייבין בכבוד אביו. ונראה דזה דוקא גבי כיבוד אבל גבי מורא דאמר לקמן איזהו מורא לא ישב במקומו וכו' בכל הני לא מצינו גבי אשה מורא בעלה ולא שייך בזה שהוא ואמו צריכין לירא מאביו. ואף לפמ"ש לקמן דבכלל מורא שלא יסתור את דבריו אפי' בדבר שאין הנאה לאביו מכל מקום גם זה לא מצינו באשה שתהא מחוייבת לציית אותו בדבר שאין נוגע להנאתו בשימושה. דאף שאמרו בנדריים אין לך אשה כשירה בנשים אלא שעושה רצון בעלה אבל חיובא ליכא.

רבי נחום דיאמנט שליט"א סיפר סיפור מדהים: הגיע אלי פעם יהודי חשוב להתייעץ בנושא שלום בית. הנושאים הללו, כנודע, דורשים זמן ושיחות נפש אך כאן, במפתיע, זרק לי האיש רעיון וכך אמר: 'הרב דיאמנט' הזמן שלי יקר והזמן שלך יקר. אז בא נתפוס את השור בקרניים שלו, בלי להסתובב סחור סחור. -'אדרבה' נעניתי בשמחה למשימה. והוא המשיך: 'יש לי בעיה אחת, והוא שרעייתי לא מבינה מאמר חז"ל בסיסי אחד. אם רק תקלוט זאת יכול הבית להתנהל למישרין.'

'באיזה מאמר חז"ל מדובר?' התעניינתי, והוא השיב ברצינות: 'חז"ל אמרו 'אישו **אשה כשרה** - העושה **רצון בעלה**'. עניתי לו בשאלה: 'ייתכן מאד שהצדק עמכם וכל הבעיה נעוצה בהבנתה אך אולי אותו מאמר חז"ל אינו אלא 'ומכבדה יותר מגופו'!...'

בשלב זה הגיע היהודי למסקנה שהנושא מבחינתו כבר מוצה. הלוא מראש טען ואמר שאין לו זמן להאריך אז יעצתי לו: בא ניכנס למרן **רבי חיים קניבסקי** שליט"א (הוא הרי בקי במאמרי חז"ל יותר משנינו...). הבה נשאלה את פיו איזה משני מאמרי חז"ל המוזכרים כאן יש לבאר. הוא לא הסכים לבא עמי, אז הלכתי לבד.

התשובה היתה בזה הלשון: 'תגיד לו שבן תורה לעולם לא ידרוש מרעייתו לעשות רצון בעלה - בן תורה ידאג לכך שרעייתו **תרצה** לעשות רצון בעלה! חוצפה היתה בי ושאלתי: רבי, אבל מדובר פה בבן תורה, ואפילו תלמיד חכם גדול.

פניו של מרן הרצינו, ותיכף הגיב בחריפות: '**הוא איננו בן תורה!** מכיון שאני לא

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יב

ולכן לדינא אין כתר"ה יכול למחות ביד אשתו הרבנית החשובה מללבש פאה נכרית, שאף אם כתר"ה רוצה להחמיר אינו יכול להטיל חומרותיו עליה שזהו רק דין שלה, וכיון שהיא עושה כדין שהוא כרוב הפוסקים ושגם נראה כמותם, אינו יכול להחמיר עליה אף אם לא תכסה כלל הפאה נכרית, וכ"ש כשרוצה להלביש כובע עליה שיכסה רוב מהפאה נכרית שאין לכתר"ה להקפיד כלל. ואם כתר"ה הוא מהנוהגין להתגלח בסם ומספרים כעין תער ולא חש על עצמו למראית עין שהוא רק מטעמים שבארתי ודאי לא שייך שיחמיר עליה בפאה נכרית שהרי הוא כסותר הנהגת עצמו שאותן הטעמים איכא בזה עוד מכ"ש כדבארתי. ידידו, משה פיינשטיין.

חפץ חיים - אהבת חסד מרגניתא טבא

יז. להשתדל בטובת חברו ולרדוף אחר השלום ולהזהר מלאו דלא תשנא ואף ברשע גמור יש איסור לדעת מהר"מ מלובלין לשנאותו כ"ז שלא הוכיחו ואין בדור הזה מי שיודע להוכיח שמא אם היה לו מוכיח היה מקבל וטבעו הרע גרם לו כמ"ש ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו וכמ"ש שאסור לקלקלו [נ"ל שצ"ל וכ"ש שאסור לקלל] רק יבקש רחמים עליו שיעזרהו ה' על תשובה שלמה ולא יכנה שם לחברו ולא יקראהו בכינוי שכינוהו אחרים:

שו"ת ציץ אליעזר חלק יז סימן לו

ה) ובקשר למ"ש בביאור הלכה בסי' א' שם דמצוה לשנאתם וכו'. יש להעיר על זה ממ"ש הגה"צ בעל משנה ברורה בעצמו בספר אהבת חסד בקו' מרגניתא טבא מהר"ר יהונתן זצ"ל מעיר לובטש באות י"ז וז"ל: להשתדל בטובת חברו ולרדוף אחר השלום ולהזהר מלאו דלא תשנא ואף ברשע גמור יש איסור לדעת מהר"מ מלובלין לשנאותו כ"ז שלא הוכיחו ואין בדור הזה מי שיודע להוכיח שאם היה מוכיח היה מקבל וכו' עיין שם, ויעוין בחזו"א אה"ע סימן קי"ח אות ו' שמביא ג"כ את הנז' ולומד מזה הלכה וז"ל: ובהגה"מ פ"ו מה' דעות כתב דאין רשאים לשנאותו אלא אחר שאינו מקבל תוכחה, ובסוף ספר אהבת חסד כתוב בשם הגר"י מולין דמצוה לאהוב את הרשעים מה"ט, והביא כן מתשובת מהר"מ לובלין כי אצלנו הוא קודם תוכחה שאין אנו יודעים להוכיח ודיינין להו כאונסין, ולכן אי אפשר לדון בזה לפטור מן היבום [אפילו לדעת הגאונים דאין מומר זוקק ליבום אשר לפני כן כותב החזו"א לומר דלדבריהם גם כופר בתורה שבע"פ ובעיקר עול המצות בכלל זה ע"ש] וכן לענין שאר הלכות עכ"ל.

ואולי סבור היה המשנ"ב ז"ל לחלק בזה בין רשע לעצמו לבין רשע המכשיל גם לאחרים ברשעתו דרשע כזה מצוה לשנאותו גם בימינו, ומתיישבים לפי"ז שפיר דברי המשנ"ב בביאו"ה בסי' א' הנ"ל כי הרי המדובר

שם בכאלה "המתקוממים על התורה ורוצים לעשות איזה תקנות בעניני העיר ועי"ז יעבירו את העם מרצון ה'", והיינו מכשילים את הרבים ברשעתם, ולכן כתב שפיר דמצוה לשנאתם, ואין סתירה למ"ש באהבת חסד דשם המדובר רק ברשע לעצמו וכנז', והדברים ארוכים.

משנה ברורה סימן קנו ס"ק ד

ודוקא רעך בתורה ומצות אבל אדם רשע שראה אותו שעבר עבירה המפורסמת בישראל ולא קבל תוכחה מצוה לשנאתו [ע"פ קי"ג].

שולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סימן עד סעיף י

וכן היא שאמרה: אין רצוני שיבואו לבית אביך ואמך, אחיך ואחיותך, ואיני שוכנת עמהם בחצר אחד, מפני שמריעין לי ומצירין לי, שומעין לה. הגה: ודוקא שנראה בבית דין שיש ממש בדבריה, שהם מרעין לה וגורמין קטטה בינה לבעלה; אבל בלאו הכי, אין שומעין לה, דהא המדור אינה שלה רק של בעלה (המ"מ פרק י"ג דאישות).

בית יוסף אבן העזר סימן עד

ומ"ש וכן היא שאמרה וכו' כך כתב הרי"ף בתשובה (סימן רלה) וכו' ואני אומר אין אדם דר עם נחש בכפיפה אלא כך הוא עיקר הדבר שאם נראה לב"ד שהם מריעים ומצירים לה וגורמין לה קטטה עם בעלה הדין עמה ואם לאו לאו כל המינה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף יח

ממזר חייב בכבוד אביו ובמוראו. אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות, מכבדו ומתירא ממנו. הגה: וי"א דאינו מחוייב לכבד אביו רשע, אא"כ עשה תשובה (טור ומרדכי פ' כיצד ובהגהות מיימוני פ"ו דהלכות ממרים).

ט"ז יורה דעה סימן רמ ס"ק יז

אפילו היה אביו רשע. נלמד מהא דאיתא פרק הנחנקין לכל אין הבן נעשה שליח להלקות לאביו חוץ ממסית והיש אומרים הוא הטור הקשה על זה מההיא דפרק איזהו נשך בהניח להם פרה גזולה פירוש של רבית (וגם ברש"י שם קרי רבית גזל) וכל דבר המסוים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם ופרכינן שם ומי מחוייב מפני כבוד אביו והא כתיב ונשיא בעמך לא תאור והאי לאו עושה מעשה עמך הוא ומשני בשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת ש"מ בלא עשה תשובה אין חייב בכבודו ותירץ ב"י דבעשה תשובה חשב בדעתו להחזיר הפרה נמצא דהוה כאילו כבר נתנה ולא ירש הבן כלום ואין הבן יכול לומר שלי הוא ואיני

חייב לכבדו משלי משא"כ בלא עשה תשובה הוה הממון של הבן מצד ירושה והאריך בזה וקשה דא"כ ל"ל למקשן להקשות מכח לאו עושה מעשה עמך תיפוק ליה דהממון של הבן כיון שלא עשה תשובה ותו דאי תליא מילתא במה שחשב להחזיר למה חילקו בדבר מסוים דוקא הא אפילו באינו מסוים חייב כיון שחשב להחזיר ע"כ יפה הקשה הטור וההיא דהנחנקין מוקי לה הטור בעשה תשובה כמ"ש בתוס' הביאם ב"י. ועי"ל דהטור מחלק בין הכאה וקללה לכיבוד דהיינו אף על פי שלהכותו ולקללו אסור מ"מ אין חייב לכבדו וא"ל הא דאמרינן באינו עושה מעשה עמך אינו בכלל לא תאור ש"מ דמותר לקללו דהיינו לפטור אם עשאו אבל מ"מ איסור יש בדבר וא"ל מה פריך המקשן מכח מעשה עמך דהא עכ"פ יש איסור בדבר י"ל דכיון דלקללו אין שם רק איסור ממילא לכבדו אין חיוב כלל גם הר"ן פ"ק דקידושין לחד תירוץ מחלק בין לצערו ובין לכבדו ולא כמ"ש רמ"א סעיף ח' דאין חילוק בין לצערו או לכבדו גם מד' התוס' פ' הכותב דפ"ו ד"ה פריעת מחלקים בין כיבוד לקלון אב: